

THE
A MASS FOR PEACE
AR
KARL JENKINS
MED
KOOR STRAAT EN DIJK
MAN

onder leiding van
Gijsbert van de Lagemaat

met medewerking van
Tineke Caland, viool
Lydia Pool: viool
Koos Schel, altviool
Ineke Visser, cello
Matthia Cox, contrabas
Merel Cuppen, trompet
Jan van Haren, trompet
Suzanne van Mechelen, dwarsfluit en piccolo
Niels van Harn, slagwerk
Hans van Moosdijk, slagwerk

17 november 2012

THE ARMED MAN

A MASS FOR PEACE

Koor Straat en Dijk brengt voor het eerst in zijn 23-jarig bestaan muziek uit één stuk!

Karl Jenkins (*1944 Penclawedd, Wales) componeerde *The Armed Man* in 1999 als een terugblik op de oorlogszuchtige twintigste eeuw. De première vond in 2000 plaats in het kader van de millenniumvieringen in de Royal Albert Hall in Londen.

Jenkins bouwt het stuk op het schema van de vaste gezangen van de rooms-katholieke mis. Hij voegt elementen toe uit de universele muziek- en literatuurcanon, zoals een Frans volksliedje uit de Renaissance, regels uit het Indische epos Mahabharata (c 500 v C) of een gedicht van Togi Sankichi, een Japanse vredesactivist die getuige was van het bombardement op Hiroshima.

De componist voert ons mee de oorlog in. Kinderlijk enthousiast marcheren, onverschrokkenheid en godsvertrouwen gaan over in schrik, doodsangst, sterven en totale ontluistering. Jenkins laat geen emoties of grote woorden liggen. 'Convey Horror!' luidt een van zijn aanwijzingen voor het koor. Aan het eind van het stuk treedt de rust weer in en gloort de hoop.

Een speciaal voor deze uitvoering samen-gesteld 10-koppig ensemble verzorgt de instrumentale kant.

De muzikale leiding is in handen van Gijsbert van de Lagemaat

1 L'HOMME ARMÉ

Een Frans volksliedje uit de 15de eeuw. Er zijn meer dan veertig composities bewaard gebleven met de titel 'Missa l'homme armé'.

L'homme armé doit on douter.
On a fait partout crier
que chacun se viegne armer
d'un haubregon de fer.

*De gewapende man moet men vrezen.
Overal wordt omgeroepen
dat iedereen zich moet wapenen
met een ijzeren maliënkolder.*

2 CALL TO PRAYERS (ADHAAN)

Oproep tot gebed van de *muezzin*.
In plaats hiervan zingen wij:

IMMORTAL BACH

Komm süsßer Tod, BWV 478
in de bewerking van Knut Nystedt

Komm süsßer Tod,
komm sel'ge Ruh
Komm führe mich in Frieden

*Kom zoete dood,
kom zalige rust,
kom, leid mij naar vrede*

3 KYRIE

Het Kyrie is het eerste vaste gezang uit de rooms-katholieke en anglicaanse eredienst.

Kyrië eleison,
Christe eleison,
Kyrië eleison.

*Heer ontferm U over ons,
Christus ontferm U over ons,
Heer ontferm U over ons.*

4 SAVE ME FROM THE BLOODY MEN

Fragmenten uit de psalmen 56 en 59,
King James Bible (1611)

Be merciful unto me O God!
for man would swallow me up
he fighting daily oppresseth me.
Mine enemies would daily swallow me up;
for they be many that fight against me,
O Thou most high!
Defend me from them that rise up against me;
deliver me from the workers of iniquity
and save me from the bloody men.

*Wees mij genadig, God,
want men dreigt mij te verzwelgen.
De hele dag bestookt en onderdrukt men mij.
Mijn tegenstanders bedreigen mij heel de dag,
en zij zijn met velen,
o Allerhoogste.
Red mij van hen die tegen mij opstaan;
bevrijd mij van wie onrecht doen
en red mij van hen die bloed vergieten.*

5 SANCTUS

Vierde gezang uit de rooms-katholieke en anglicaanse eredienst.

Sanctus, Dominus, Deus Sabaoth
Pleni sunt coeli et terra
Et terra Gloria,
gloria tua,
Hosanna in excelsis

*Heilig, Heer, God der hemelse machten.
Vol zijn hemel en aarde
en aarde van heerlijkheid,
van Uw heerlijkheid,
Hosanna in den hoge.*

6 HYMN BEFORE ACTION

Tekst van Rudyard Kipling (1865-1936)
uit *The Seven Seas* (1896)

The earth is full of anger,
the seas are dark with wrath
The Nations in their harness
go up against our path
Ere yet we loose the legions,
ere yet we draw the blade,
Jehovah of the Thunders,
Lord, God of Battles, aid!
High lust and froward bearing,
proud heart, rebellious brow
Deaf ear and soul uncaring,
we seek Thy mercy now!
The sinner that forswore Thee,
the fool that passed Thee by,
Our times are known before Thee
Lord, grant us strength to die!

*De aarde vervuld van toorn,
de zeeën duister van gramschap.
De volkeren trekken geharnast
in slagorde tegen ons op.
Maar voordat wij de legioenen loslaten,
voordat we het zwaard trekken:
Jehova van de Donder,
Heer, God der veldslagen, help!
Sublieme strijdlust, koppige houding,
trots hart, opstandig gelaat,
niets-horend oor en roekeloze geest,
wij zoeken nu Uw genade!
De zondaar die U loochende,
de dwaas die aan U voorbij ging
onze tijd van leven is bij U bekend
Heer, geef ons kracht te sterven!*

7 CHARGE!

Tekstfragmenten van John Dryden (1631-1700),
A song for Saint Cecilia's Day, en Johathan Swift
(1667-1745), *To the Earl of Oxford after Horace*

The trumpet's loud clangour
excites us to arms
With shrill notes of anger and mortal alarms.
How blest is he who for his country dies.
The double, double beat of the thundering drum
Cries, hark the foes come;
Charge, 't is too late to retreat
How blest is he who for his country dies.
Charge, Charge!

*Het luide trompetgeschal
doet ons naar de wapenen grijpen
met schrille tonen van strijdlust en doodsgevaar.
Gezegend is hij die voor zijn vaderland sneuvelt.
De tweevoudige klop van de donderende trom
roept 'Hoort, de vijand nadert,
Val aan! 't Is te laat om terug te trekken. '
Gezegend is hij die voor zijn vaderland sneuvelt
Val aan! Val aan!*

8 ANGRY FLAMES

Tekst van Togi Sankichi (1917-1953). Hij was getuige van
het bombardement op Hiroshima op 6 augustus 1945 en
overleed aan de gevolgen hiervan.

Pushing up through smoke,
from a world half darkened by overhanging cloud
The shroud that mushroomed out
and struck the dome of the sky.
Black, Red, Blue dance in the air...
merge, scatter
Glittering sparks already tower over the whole city
Quivering like seaweed,
the mass of flames spurts forward.
Popping up in the dense smoke,
crawling out wreathed in fire
Countless human beings on all fours.
In a heap of embers that erupt and subside,
Hair rent, rigid in death,
there smoulders a curse.

*Opgestuwd door rook,
vanuit een wereld half verduisterd door een dreigende wolk
het doodskleed dat als een paddenstoel uitwaaierte
en de koepel van de hemel raakte
Zwart, Rood, Blauw dansen in de lucht,
versmelten, verstrooien.
Schitterende vonken torenen reeds boven de hele stad
sidderend als zeewier
schiets een menigte vlammen omhoog.
Opspringend in de dichte rook,
kruipend, omhuld door vuur
Ontelbare mensen op handen en voeten.
In een hoop sintels die uitbarst en weer inzakt,
Haren uitgerukt, verstijfd in de dood,
smeult daar een vloek.*

9 TORCHES

De dieren des velds laten het leven.
Uit de Mahabharata, het beroemdste Indische helden-
dicht (c 500 vC) dat de oorlogen
tussen twee koningshuizen beschrijft.

The animals scattered in all directions,
screaming terrible screams
Many were burning, others were burnt
All were shattered and scattered mindlessly,
their eyes bulging.
Some hugged their sons,
others their fathers and mothers,
unable to let them go,
and so they died.
Others leapt up in their thousands,
faces disfigured and were consumed by the Fire.
Everywhere were bodies squirming on the ground,
wings eyes and paws all burning.
They breathed their last as living torches.

*De dieren werden verstrooid in alle richtingen,
verschrikkelijke kreten slakend.
Velen brandden nog, anderen waren al verbrand.
Allen waren verbrijzeld en zomaar verstrooid,
hun ogen uitpuilend.
Sommigen omarmden hun zonen, anderen hun vader en
moeder, niet in staat hen los te laten,
en zo stierven zij.
Anderen sprongen op, bij duizenden,
met vertrokken gelaat, en werden verteerd door het Vuur.
Overal kronkelden lichamen over de grond,
vleugels, ogen en poten, alles brandde.
Zij bliezen hun laatste adem uit als levende toortsen.*

10 AGNUS DEI

Het vijfde gezang uit de rooms-
katholieke en anglicaanse mis.

Agnus Dei,
qui tollis peccata mundi
miserere nobis,
dona nobis pacem

*Lam Gods,
dat de zonden van de wereld
op zich neemt,
ontferm u over ons,
geef ons vrede*

11 NOW THE GUNS HAVE STOPPED

De tekst is van een Vietnamveteraan,
Guy Wilson.

Silent, so silent now,
Now the guns have stopped.
I have survived all,
I, who knew I would not.
But now you are not here.
I shall go home alone;
And must try to live life as before,
And hide my grief
For you, my dearest friend,
Who should be with me now,
Not cold, too soon,
And in your grave,
Alone

*Stil, zo stil nu,
nu de wapens zwijgen.
Ik heb alles overleefd,
Ii, die wist dat ik niet zou overleven.
Maar nu ben jij niet hier.
Ik zal alleen huiswaarts gaan
en moet trachten te leven als tevoren.
En mijn smart verbergen
voor jou, mijn dierbaarste vriend,
Die nu met mij zou moeten zijn,
Niet koud, al te vroeg,
en in je graf,
Alleen.*

12 BENEDICTUS

Vierde gezang uit de rooms-katholieke
en anglicaanse mis.

Benedictus
qui venit in nomine Domini
Hosanna in Excelsis

*Gezegend is hij
die komt in de naam van de Heer
Hosanna in den hoge.*

13 BETTER IS PEACE

Bestaat uit vier delen. Fragmenten uit *Le Morthe d'Arthur* van Thomas Malory (c 1470), l'Homme armé, *In memoriam A.A.H.* van Alfred Lord Tennyson (1809-1892). Het slotkoraal: Openbaringen 21:4.

(Lancelot):
Better is peace than always war
(Guinevere):
And better is peace than ever more war
L' homme armé doit on douter
on a fait partout crier
que chacun se viegne armer
d'un haubregon de fer.
Ring out the thousand wars of old
Ring in the thousand years of peace.
Ring out the old, ring in the new,
Ring, happy bells, across the snow.
The year is going, let him go
Ring out the false, ring in the true.
Ring out old shapes of foul disease,
Ring out the narrowing lust of gold;
Ring out the thousand wars of old,
Ring in the thousand years of peace.
Ring in the valiant man and free,
The larger heart, the kindlier hand;
Ring out the darkness of the land,
Ring in the Christ that is to be.
God shall wipe away all tears
and there shall be no more death.
Neither sorrow, nor crying,
neither shall there be any more pain.
Praise the Lord!

(Lancelot)
Liever vrede dan altijd maar oorlog
(Guinevere):
En vrede is beter dan eeuwig die oorlog.
De gewapende man moet men vrezen,
men heeft overal laten omroepen
dat iedereen zich moet wapenen
met een ijzeren maliënkolder.
Luid uit die duizend voorbije oorlogen
Luid in duizend jaar vrede
Luid het oude uit, luid het nieuwe in
Luid, vrolijke klokken over de sneeuw
Het jaar gaat voorbij, laat het gaan
Luid uit het onware, luid in het ware
Luid uit oude gedaantes van smerige ziekte
Luid uit de benepen dorst naar goud.
Luid uit duizend voorbije oorlogen.
Luid in duizend jaar vrede.
Luid in de dappere man en maak ruimte voor
het edelmoediger hart, de zachtere hand.
Luid uit de duisternis van het land,
luid in de Christus die komen zal
Hij zal alle tranen wissen.
Er zal geen dood meer zijn,
geen rouw, geen jammerklacht,
geen pijn.
Looft de Heer!

MEDEWERKENDEN

Dirigent

Gijsbert van de Lagemaat (1952),
oorspronkelijk theoloog en socioloog,
studeerde van 1998 tot 2004 school-
muziek en koordirectie aan het
Utrechts Conservatorium.
Naast Straat en Dijk dirigeert hij
kamerkoor Amor Vincit uit Utrecht.
Als het even kan, zingt hij ook zelf
graag als tenor in een project.

Slagwerkers

Niels van Harn
Hans van Moosdijk

Strijkers

Matthia Cox (contrabas)
Ineke Visser (cello)
Koos Schel (altviool)
Tineke Caland (viool)
Lydia Pool (viool)

Blazers

Merel Cuppen (trompet)
Jan van Haren (trompet)
Suzanne van Mechelen (dwarsfluit
en piccolo)

Bassen

Ben Beltman
Paul Eigenhuis
Hans van Harten
Willem Maarschalkerweerd
Jan van Mierlo
Rob Treep

Tenoren

Huub de Kruijff
René Nijhof
Sjaak Reus
Bert Runhaar
Theo Schut
Jos Vergouwe

Alten

Riekje Canters
Sacha Klinkhamer
Yvonne Rill
Margot Rolf
Loes Schaaf
Margreet Schrevel
José Verbakel

Sopranen

Yocklang Chong
Wil Fabri
Inge Konings
Anja van de Post
Ilja Ramaker
Anneke Settels
Marjan Verberk